

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep
0030 Oslo

Deres ref.: 14/2148-

Vår ref.: ØBE/207.03

Dato: 01.06.2014

Høring – sektorselskaper som effektive redskaper i sektorpolitikken.

Vi viser til departementets brev datert 20. januar i år hvor departementet ber om høringsinstansenes syn på anbefalingene som ligger i høringsnotatet om sektorselskaper, virkemidler og effektiv måloppnåelse.

Generelt vil Akademikerne peke på følgende problemstillinger knyttet til bruken av ulike sektorselskaper i offentlig sektor:

- Det er en rekke ulike sektorselskaper hvor mange virksomheter er i grenselandet mellom forvaltning og marked. Forvaltningsoppgaver bør løses i forvaltningen, mens selskapsformen bør velges der virksomheten kan gis handlingsrom for å løse klart definerte mål og oppgaver.
- Mange selskaper styres både gjennom budsjettmessige tildelinger og gjennom eierskapet. For detaljert styring fra eiersiden reduserer ledelsens og eventuelt styrets rolle og kan svekke effektiv måloppnåelse. Dersom det er behov for detaljert styring, bør det vurderes å innlemme virksomheten i forvaltningen.
- Offentlige selskaper bør ha få og klare mål. Ledelsen og eventuelt styret for selskapene må rekrutteres på grunnlag av kompetanse og må ha handlefrihet til å nå målene med effektiv ressursbruk.

Akademikerne har ellers følgende kommentarer til hovedpunktene i høringsnotatet:

Selskapsformer

Akademikerne støtter synspunktet om at eierstyringen bør skje gjennom formelle kanaler, og være gjennomsiktig og åpen. Eierstyringen bør være forutsigbar og fremkomme av vedtekter framfor situasjonsbestemte instruksjoner fra eiers side. Dette gjelder også dersom det forutsettes at viktige beslutninger skal forelegges eier. Ordinære selskapsformer bør benyttes i størst mulig grad, som aksjeselskap og statsforetak. Offentlige selskaper bør i størst mulig grad organiseres i ordinære og kjente former. Dette vil gjøre ledelsen og driften av selskapene mer gjennomsiktig og bidra til fleksibilitet i bruk av kompetanse mellom offentlige og private virksomheter. Akademikerne mener derfor at selskapsformer for statlig virksomhet over tid bør forenkles og at styringen med selskapene må være gjennomsiktig og gi rom for effektiv måloppnåelse.

Endringer i selskapslovgivningen

Det foreslås ikke konkrete endringer i selve selskapslovgivningen, som aksjeloven, statsforetaksloven eller særlover utformet for enkelte selskaper (eksempelvis Innovasjon Norge og helseforetakene).

Begrunnelsen for ikke å endre lovverket er at det i praksis er små forskjeller mellom foretak og aksjeselskap, slik at en formell endring i organisasjonsform neppe vil ha stor betydning for hvor effektivt målene for selskapene kan nås. På dette punkt skiller departementets anbefaling seg fra forslaget til Sandutvalget (2003) om å endre statsforetaksloven slik at det tas inn i loven en bestemmelse som presiserer lovens bruksområde til ”virksomheter som ivaretar samfunnspålagte oppgaver”.

Akademikerne deler departementets synspunkt om at dette i så fall vil innebære at en del statlig heleide selskaper vil måtte endre organisasjonsform uten at nytteverdien er åpenbar. Akademikerne mener departementet argumenterer godt for at det ikke vurderes som fornuftig å forbeholde statsforetaksformen som organisasjonsform for selskaper med samfunnspålagte oppgaver alene. Klassifiseringen av selskaper bør være et godt nok signal til markedet og omverden om hva som er formålet med eierskapet.

Sektorpolitiske formål – operasjonalisering og evaluering av mål og resultatindikatorer

Akademikerne er enig med departementet i at det bør utvikles mål og resultatindikatorer som gjør at selskapene i større grad kan rapportere om måloppnåelse som grunnlag for å evaluere effektiviteten. Samtidig mener vi at det er viktig at sektorselskapene har et begrenset antall mål som er tydelige og konkrete slik også Gjörv-kommisjonen anbefaler. Mål og resultatindikatorer må ikke utvikles for de områdene som er enklest å måle, men på

de områder der klare mål og forventninger er viktigst. Målene må regelmessig evalueres for størst mulig effekt. Evaluering av virkemiddelbruk (regulering, finansiering og organisering) bør skje jevnlig. Akademikerne ser samtidig at sammenhengen mellom virkemidler og måloppnåelse kan være usikker, blant annet fordi faktorer som selskapene selv ikke rår over kan påvirke deres måloppnåelse.

Selskapene er avhengig av handlefrihet til å nå sine mål på en effektiv måte. Det er samtidig også viktig at selskapenes økonomiske handlefrihet avgrenses slik at ikke offentlige midler benyttes til forretningsmessig preget virksomhet utover det som er selskapets kjerneoppgaver eller kompetanseområde.

Kompetente eiermiljøer i staten

Akademikerne er enig i departementets vurdering av at kompetansen i statlig eierskapsforvaltning bør videreutvikles i departementene. Vi mener det er nødvendig å utvikle samarbeidet i eierskapsspørsmål mellom eiermiljøene i staten, slik at departementsfellesskapets eierkompetanse, og ikke bare det enkelte departements kompetanse, kan utnyttes bedre. Akademikerne mener det er hensiktsmessig at ett departement bør gis hovedansvaret for å utvikle slik eierkompetanse. En viss avstand mellom eierstyringsmiljø og sektorselskap kan bidra til at selskapet får større handlefrihet til å løse sine oppgaver og dermed nå sine mål mer effektivt.

Ledelse og styre bør rekrutteres på grunnlag av kompetanse i relevante sektorpolitiske oppgaver og mål, samt evne til effektiv ressursbruk og måloppnåelse. Leder- og styreverv i sektorselskaper må ikke benyttes som belønning for fortjenstfull virke i andre sammenhenger.

Kompetanseutvikling

Mangel på relevant kompetanse, er i dag blitt en avgjørende hindring for utvikling og vekst i næringslivet, og en hindring for innovasjon spesielt. Alle statlige selskaper bør ha en plan for å rekruttere og beholde kompetanse. Staten som eier må forvente av sine selskaper at de satser på forskning og utvikling, med klare mål om innovasjon.

Offentlig sektor og sektorselskapene er store offentlige innkjøpere. Det er viktig å utvikle innkjøpskompetansen, og ha en klar forventning om at innkjøpene skal bidra til innovasjon og utvikling. Virksomhetens bruk av kompetanse i hele innkjøpsprosessen er avgjørende for å få til dette.

Ytterligere endringer

Vi forutsetter at regjeringens øvrige varslede endringer med betydning for ansattes arbeidsvilkår i flere av sektorselskapene, drøftes etter arbeidslivets og avtaleverkets regler.

Akademikerne forutsetter videre at konkrete endringer som departementene måtte ønske å gjennomføre om eierskap og/eller virkemiddelbruk også sendes til høringsinstansene på vanlig måte.

Med vennlig hilsen
Akademikerne

Øyvind Berdal
Rådgiver